

38

yapı

1980
EKİM - KASIM

002830
md38

İÇİNDEKİLER

2	_____	Haberler
3	_____	Yapı 80 Fuarı
10	_____	Önemli Sergi ve Fuarlar
13	_____	Yapı Malzemesi Rehberi
24	_____	Yayınlar
25	Prof. Franz FÜEG _____	Yapı -Bina - Mimarlık İlişkileri
37	Prof. Dr. Bülent ÖZER _____	Mimarlıkta Temel Eğitim Üzerine
43	Günther DOMENİG _____	«ZentralSparkasse» Banka Binası (Viyana)

yapı

SAYI : 38
1980/5

YAPI- ENDÜSTRİ MERKEZİNCE İKİ AYDA BİR YAYIMLANAN
KÜLTÜR VE ENDÜSTRİ DERGİSİ

SAHİBİ/publisher: Yapı - Endüstri Merkezi adına: DOĞAN HASOL
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ/responsible manager: DOĞAN HASOL

YAZI KURULU/editorial staff:
DOĞAN HASOL; Prof. Dr. BÜLENT ÖZER

YAZI VE YÖNETİM BÜROSU/editorship and administration office:
Cumhuriyet Cad. 329 Harbiye - İstanbul, Tel: 48 48 14 - 48 48 15

Yayımlanan yazılardaki düşünceler yazarlarına ait olup,
YAPI dergisini bağlamaz.

SAYISI/single copy: 75 TL.

YILLIK ABONMAN/annual subscription rate: 400 TL.

DIŞ ÜLKELER/to abroad: 800 TL.

İLAN TARİFESİ: Arka kapak (Renkli) 25 000 TL.

Kapak içi (Renkli) 15 000 TL.

Tam sayfa (Siyah - Beyaz) 10 000 TL.

Yarım sayfa (Siyah - Beyaz) 5 500 TL.

Dergi içine hazır föy koyma 10 000 TL.

Tarife, Yapı - Endüstri Merkezi üyelerine % 10 indirimli uygulanır.

Renk ayrımı, ilânı verene aittir.

Kapak/Cover: İki dikdörtgen, iki serbest kırık, iki tane de serbest eğrisel düzlemin kesişmesinden oluşan yüzeysel kompozisyonun üçüncü boyutta ifadelendirilişi.

Three - dimensional rendering of an intersection of two rectangles, two free - broken and two free - curvilinear planes.

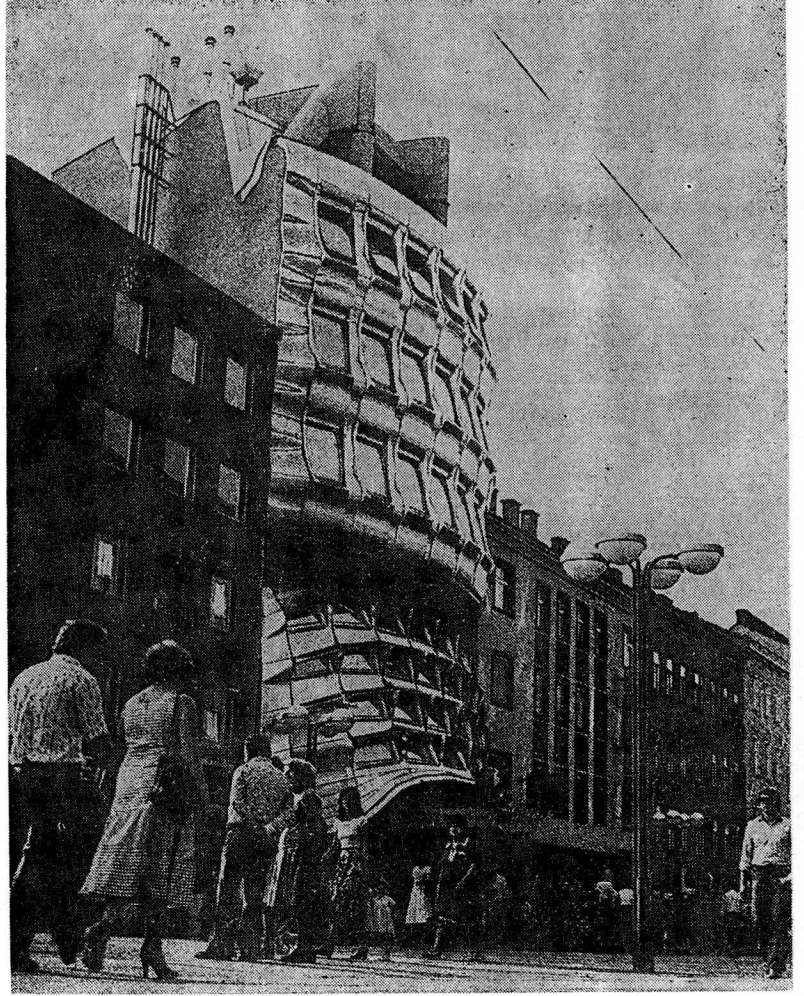
Dizgi - Baskı: Sıralar Matbaası

Kapak Baskısı: Ünal Ofset

Mimar : Günther Domenig

«ZENTRALSPARKASSE» BANKA BİNASI
VIYANA

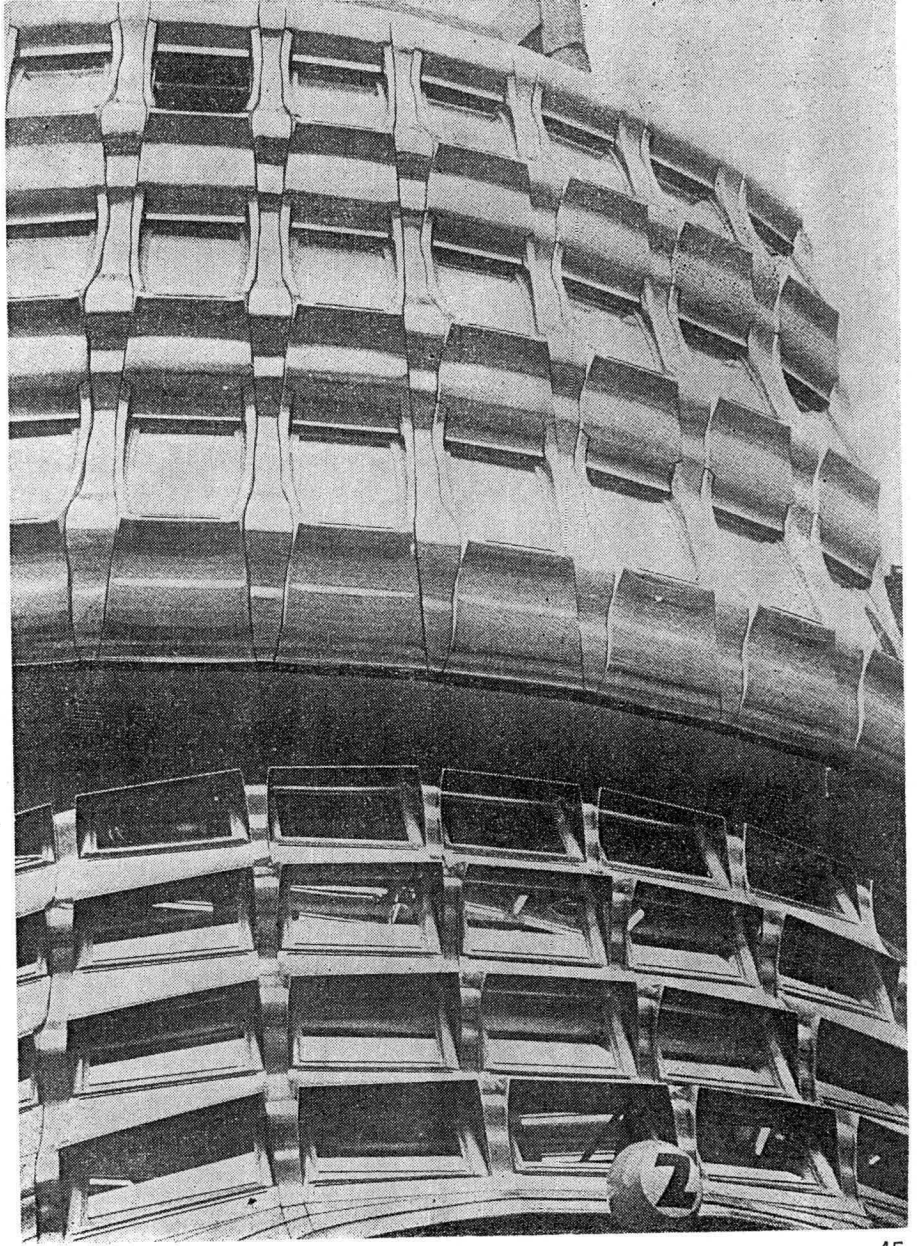
Derleyen : Ömer Gülsen

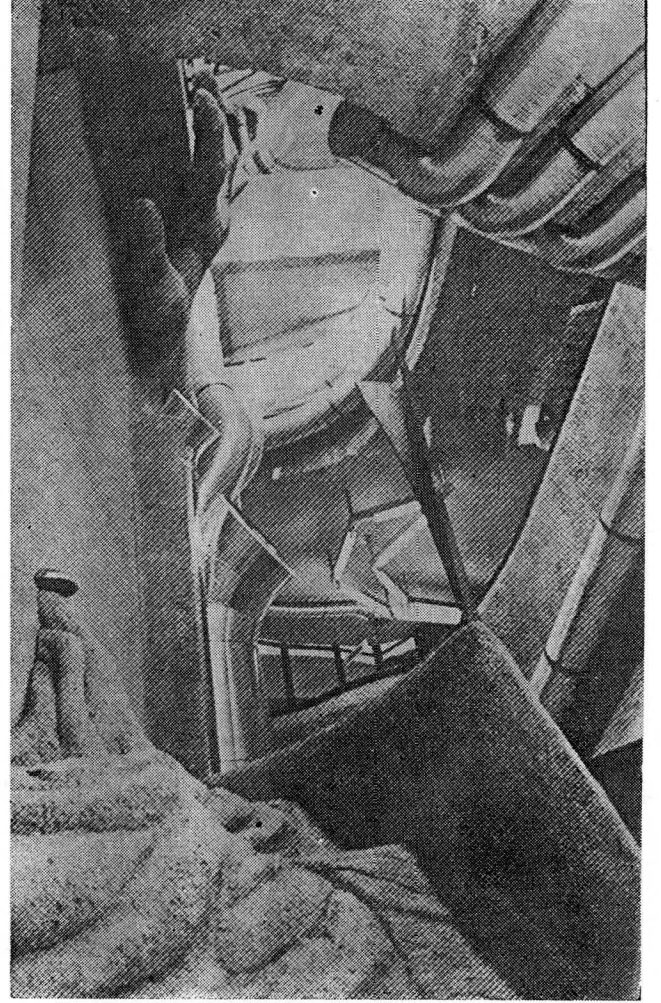
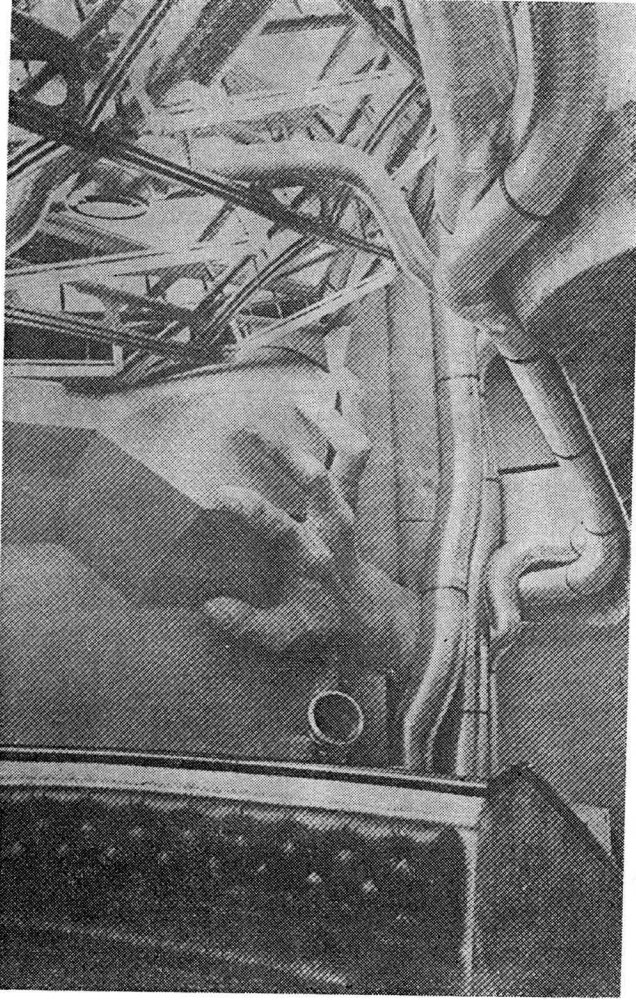
Tanınmış Avusturyalı mimar Günther Domenig'in 1979 ilkbaharında Viyana'da hizmete giren «Zentralsparkasse» banka binasına —bizdeki Emniyet Sandığı benzeri— son aylarda çeşitli ülkeler yayınlarında geniş yer vermektedirler. Gerçekten de yapı iç mekânıyla olduğu kadar, dış mekâna yaptığı etki açısından da alışılmışın ötesinde bir karaktere sahiptir. Bu özelliğinden dolayı çok değişik eleştirilere hedef olan yapıyı, «çevreye karşı yapılmış bir ayıp» ve «merkep kafesi» biçiminde yorumlayanlara karşılık, «süper üslup» ya da «muazzam bir fikir» olarak değerlendirenler de bulunmaktadır. Bu denli zıt görüşlerin ileri sürülmüş olması yapının değişik karakterini daha da iyi vurgulamaktadır. Söz konusu bankanın çevresinde yer alan yaşlı kütleler incelendiğinde, bunların sahip oldukları cepheleri açısından yeni uygulanan yapılardan pek farklı olmadıkları görülür. Yani diğer bir deyişle, günümüz mimari anlayışı ile inşa edilmekte olan yeni yapılarda bu tip cepheler hâlâ rahatlıkla uygulanabilmektedirler. Bu veriden hareketle, günümüz mimarisinin yaratıcılığını eksik bulup, onun moontonluğundan, prefabrike metot ve elemanlara bağımlılığından yakınanların, G. Domenig'in sözü edilen yapılar arasında yer alan bu uygulamasını geçerli bir davranışın ürünü olarak kabul edecekleri söylenebilir.

Kolayca anlaşılacağı gibi, bu yapıyla mimarın ana hedefi estetik kurallara ve özellikle de endüstrileşmeyle birlikte ortaya çıkan toplu üretimin getirdiği standardizasyona karşı bir tepki göstermektir. Bu endişe ile ele alınan yapı, plan safhasından başlayarak türlü türlü biçimlenmelerle gelişmiş ve heyecan uyandıran bir kütle haline dönüşmüştür. Bu temel davranışın yanı sıra yapının oluşmasında iki önemli faktör de etkili olmuştur. Bu etkenlerden birincisi, günümüz bankacılığının tek yanlı fonksiyonuna karşı gündüze artan eleştirilerdir. Yapı bu tepkilere malî konular yanında, kamu hizmetlerine de cevap verebilen özelliği ile karşılıklı bulunmuştur. Ayrıca mimar bununla da yetin-

Cephe kaplaması basit geometrik yüzeylere sahip metal levhaların kaynaklanarak yan yana getirilmesinden oluşmuştur. Elemanlardaki yüzeysel eğrilikler ısıtılarak elde edilmiştir. Bu çalışma biçimsel ve teknik gelişmenin planlama safhasından sonra uygulama sahnesine çıkışıdır. Burada da mimarın tek defaya övgü olma çabaları göze çarpmaktadır.

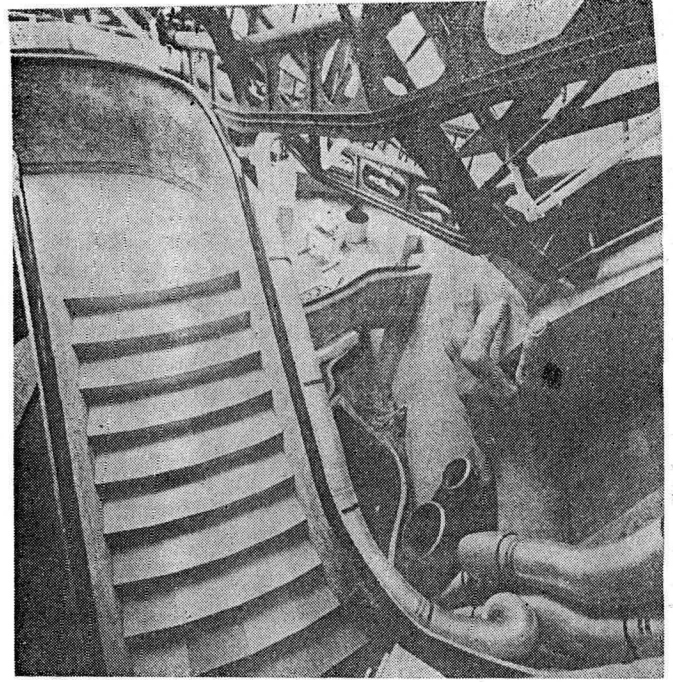
Yapıda kullanılan beton yer yer heykel gibi işlenmiştir. Spontane olarak biçimlenen ve akan suyu simgeleyen şekil ile yapıya âdeta destek olur görünümdeki el figürü bu uygulamanın ağırlık kazandığı elemanlardır. Beton kullanıldığı yere göre ve teknik imkânlar doğrultusunda katkı maddeleriyle takviye edilmiştir.

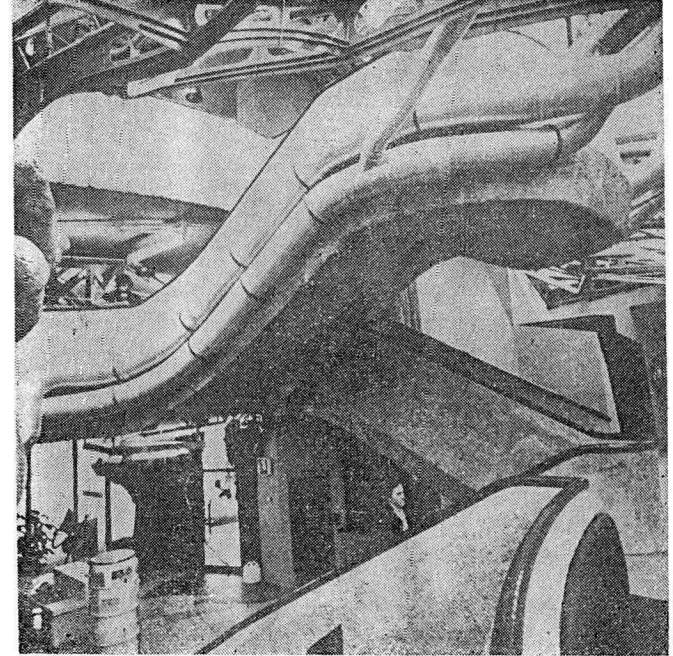
meyip, bu farklı iki fonksiyona cevap veren mekânları içeride birbirlerinden ayırırken, bu hacimlerin yapının dışından da hissedilebilmesini sağlamıştır. Cepheye uygulanan değişik düzenleme ile bu tutum belirginlik kazanmıştır. Yapının oluşmasında etkili olan ikinci faktör ise, çağımız bankacılığının artık kültür ile olan ilişkisini sanat eserlerini bünyesinde toplamakla değil de, modern mimariye yapacağı gerçek katkılarla göstermesi zorunluluğudur.

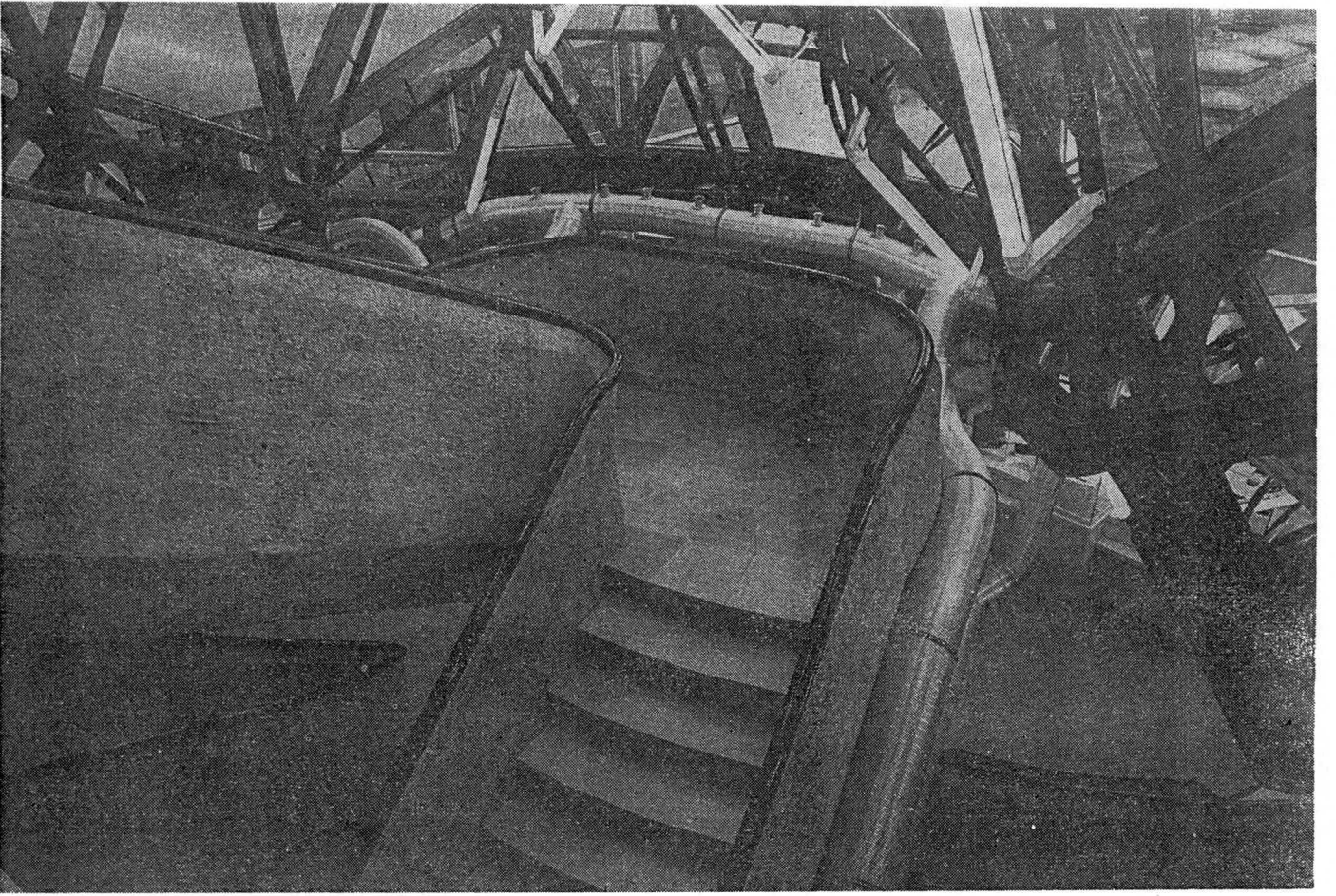
Mimar yapısını biçimlendirmeden önce bir dizi analizde bulunur, ilişki kararları alır. Bu analiz ve ilişkiler, mimari ile plastik sanatlar ve mimarın kendisi ile toplum arasında varolan ilişkinin meydana getirdiği ana kararlardır. Mimarısının tek başına kendi değerlerine mi sahip olacağına, sanatla desteklenip desteklenmeyeceğine, halen geçerli olan sanata bir tepki mi oluşturması gerektiğine, yoksa kendisini izleyecek olanlara ışık tutmak yerine, yaratıcı düşüncelerine gem mi vurması gerektiğine karar verecek olan hep mimarın kendisidir. Mimari anlatımda en önemli karar aşaması üç boyutlu çizimdir. G. Domenig'in bu uygulamasının gerek iki ve gerekse de üçüncü boyuttaki ana çizimleri yalnızca hareket serbestliğinin yaratılması ile değil, fakat aynı zamanda sanatla olan ilişkilerin kurulmasıyla da ortaya çıkmıştır. Planlama ve uygulama süreçlerinde geçerli olan bütün analitik kurallara karşı gelen böylesine estetik bir fikir, dizayn ve kontrol, büro ve şantiye, ekonomi ve fonksiyon, yaratıcı fikir ve onun gerçekleştirilmesi arasında daima mevcut olan boşlukları doldurmuş ve sözü edilen evreleri başarıyla bağdaştırabilmiştir.

Görünüşüyle kendisini âdeta zırlı dev bir böceklerle karşılaştırılmaya iten yapının içinde dolaşıldığında oyukların, girinti ve çıkıntıların, tesisat boru ve kanallarının, devasa bir elin —ki bu mimarın kendi elidir— âdeta beton bir şelâlenin önünden geçilir. Genelde bir heykel ya da bir makine görünümündeki yapının önemli bir

İçerden görünüşler
Foto : Teoman Madra

Geometrik bir uyum içinde ayakta duran çelik konstrüksiyon teknik imkânların ve yaratıcılığın ürünüdür. Kolayca görüldüğü gibi vurgulanmak istenen standardizasyon yerine çeşitlenmedir. Çelik konstrüksiyon gövdeyi bir zar gibi sarmaktadır.

özelliği de, hiçbir yerinde dik açının kullanılmamış olmasıdır. Sayılan bu özellikleri yanında içindeki boşlukları, karmaşık bağlantıları, uzayıp giden tesisat kanalları, strüktürü oluşturan metal çubuk ve düğümleriyle seyredenlerde yukarı doğru çekiliyormuş hissini uyandıran bu uygulamanın anlatımı zor bir kompozisyon meydana getirdiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Mimarın eskizinden de kolayca anlaşılacağı gibi kütlenin ana hatları, detayı ile bütünü arasındaki ilişki ka-

rarları daha başlangıçta sağlam bir şekilde belirlenmiştir. Ana inşa elemanları olan beton, çelik ve metal levhaların yapısal özelliklerine uygun olarak kullanıldığı, yapıdaki bütün mekân ve kuvvetlerin iyi etüd edilip çok isabetli kullanıldıkları göze çarpmaktadır.

Uygulayıcı özelliğinin yanında eğitici de olan G. Domenig'in çalışmalarının birçoğu ünlü mimar A. Gaudi'yi hatırlatır. Ekspresyonist (ifadeci) tutumuyla bilinen mimar sözü edilen bu yapıda âdeta hey-

keltraş gibi çalışarak, mimari anlayışı doğrultusunda ifadeci etkiyi bu defa da strüktürle oluşturmayı başarmıştır. Sonuçta tek defaya özgü ve çağdaş mimarimiz içinde önemli bir yer alacağına inandığımız bu uygulamasını ortaya çıkarmıştır.

Kaynak : Domus dergisi 1980/602
Architecture and Urbanism
1980/115